

כתב הסמכה לשחיטה לרב בקהילת יהודי אצפהאן, הרב מולא ניסן בן אליהו

לא מכבר הגיע לידי כתב הסמכה לשחיטה שניתן לרב מולא ניסן בן אליהו (1860-1943), רב קהילת יהודי אצפהאן שבפרס.¹ תעודה זו מצטרפת לספרים ולתעודות רבות שהיו שייכים למולא ניסן בן אליהו, ושהגיעו לישראל מאצפהאן. משפחת ששון מירושלים והמשפחה המורחבת תרמו את הספרים והתעודות למכון בן-צבי בשנת 1973, והם זרו אור הן על דמותו של הרב מולא ניסן בן אליהו והן על קהילת יהודי אצפהאן.

עד אמצע המאה העשרים לא היה שמו של הרב מוכר בישראל כפי שהיה מוכר באצפהאן ובאיראן בכלל. שרה סרודי הזכירה את שמו של מולא ניסן שקבור בבית הקברות היהודי שליד אצפהאן, אך לא כתבה מי היה ומה ידוע עליו,² ואברהם בן-רן סיפר שפגש את מולא ניסן בביקורו באצפהאן בתשרי תרצ"ו.³ יצחק בן-צבי ביקר באצפהאן בשנות השלושים ופגש את מולא ניסן והתרשם מהספרים שבספרייתו, ואף ביקש לרכוש ספרים מהספרייה, אך נענה בשלילה.⁴

- 1 כתב ההסמכה הגיע לידי מבני המשפחה שעלו מפרס. כתב ההסמכה צולם אך המקור אבד, והמאמר מבוסס על התצלום.
- 2 סרודי, עמ' 128.
- 3 ברור, עמ' 278.
- 4 אבי שמואל ששון סיפר לי שנכח בפגישה, אך לא מצאתי בכתביו של בן-צבי כל אזכור של ביקורו באצפהאן.

ספריו ותעודותיו של מולא ניסן בן אליהו תרמו להכרת תולדות חייו, מעמדו בקהילה ובקרב רבני איראן וכדומה,⁵ וסיפקו מידע למשל על בית הכנסת שקיים עד היום בשכונה היהודית (המח'לה) באצפהאן, ועל בית הדין שהרב ניסן בן אליהו עמד בראשו, ושניהל את חיי הקהילה ואת הקשר עם השלטונות.

כתב ההסמכה

מה מוסיף כתב ההסמכה לשחיטה שקיבל מולא ניסן בן אליהו לידיעותינו, ומה המיוחד בו? האם הוא תורם להכרת דמותו של הרב נוסף על מה שכבר פורסם על אודותיו? ומדוע חתומים על כתב ההסמכה רבנים רבים מאצפהאן, רב שד"ר מצפת ורבנים מחברון ומירושלים, שבחנו ובדקו את ידיעותיו של מולא ניסן בשחיטה הלכה למעשה?

החותמים על כתב ההסמכה

חמישה רבנים באצפהאן חתמו על כתב ההסמכה, והצטרף אליהם שד"ר מצפת ששהה בעיר, וכאשר ביקר מולא ניסן בארץ־ישראל חתמו על כתב ההסמכה גם רבנים בחברון ורב בירושלים. מספרם הגדול של החתומים על המסמך והימצאותם במקומות מרוחקים נראים יוצאי דופן. כידוע ככל שמספר הסומכים גדול ומעמדם נכבד וחשוב, כך העיטורים ודברי השבח שעשירו בהם את המוסמך מחזקים את מעמדו ואת סמכותו. במקרה זה הייתה לכך גם השפעה עתידיה, כשהתמנה לרב קהילת יהודי אצפהאן וישב בראש בית הדין בעיר זו, ורבים שיחרו לפתחו.⁶

ואלו הרבנים שחתמו על כתב ההסמכה באצפהאן: (1) הצעיר יהודא בכה"ר (בן כבוד הרב) יוסף זלה"ה (זיכרונו לחיי העולם הבא); (2) צעיר וזעיר משה כמוהר"ר (כבוד מורנו הרב ר') זלה"ה – החתימה מסולסלת, כמקובל אצל רבני עדות המזרח; (3) צעיר יהודא בן כה"ר בנימין נ"ע (נשמתו עדן); (4) אברהם בן כב"ר (כבוד ר') יחזקאל;⁷ (5) אברהם בכה"ר יעקב נ"ע; (6) הצעיר שלמה [...]

5 ששון, הרב ניסן א; ששון, הרב ניסן ב.

6 ששון, הרב ניסן ב, עמ' 44-51. לדוגמה הרב מולא דוד מיזד קיבל הסמכה מרבני יזד, ולאחר מכן פנו הרבנים מיזד אל רבני ירושלים בבקשה להסמיכו לשמש כשוחט. ראו: צדיק, עמ' 78. הרבנים הראשיים לארץ־ישראל הרב יעקב מאיר והרב אברהם יצחק הכהן קוק התערבו בעניין הסמכתו של הרב יוסף חיים אור שרגא מיזד כשוחט. ראו: שם, עמ' 108.

7 על הרב אברהם בן יחזקאל ראו: צדיק, עמ' 250, 381-382. שם

מרדכי בכבה"ר הזל"ה. הרב השישי שהצטרף אליהם להסמיך את מולא ניסן כשוחט היה כאמור שד"ר מצפת, אך לצערנו אין בידינו שמו. וכך כתב: 'בהיותי בשליחותיהו דרבנן עיה"ק [עיר הקודש] צפת נחני ה' פה אצפהאן יע"א [וגן עליה אלוהים] ובא לפני ההוא גברא וסר סכינא לפני בדקתיהו והנה מה עוד [...]'.⁸

הרב מולא ניסן בן אליהו הוסמך לשוחט בשנת תרמ"ו (1886), אך לימים התעלה על הרבנים שהסמיכוהו, ובשנת 1897 כבר היה רב קהילת יהודי אצפהאן וראש הדיינים.⁹ הבולט שבחותמים על כתב הסמכתו לשוחט היה הרב אברהם בן יחזקאל,¹⁰ ושמו הופיע מאוחר יותר ברשימת הרבנים שישבו בבית הדין בראשות מולא ניסן.¹¹ הניאל צדיק כתב שאלעזר בנו של הרב אברהם בן יחזקאל כתב על אביו שישב בבית הדין באצפהאן ואף לימד תורה, ואגב כך שיבח בשיר גם את הרב מולא ניסן, שהוא כנראה ניסן בן אליהו: 'בית אחד בשיר אומר "זנדה באד [יהי רצון שיחיה], או: יחי רבינו הרב מולא ניסן"'.¹²

שני רבנים נוספים שחתמו על כתב הסמכתו של מולא ניסן בן אליהו לשוחט ישבו לימים בבתי הדין שהרכיב בהיותו ראש הדיינים באצפהאן: יהודה בן יוסף ואברהם בן יעקב.¹³

להסמכה הצטרפו רבני העיר חברון, לאחר שבדקו את מולא ניסן בהלכות שחיטה ובשחיטה מעשית; אחד מהם כתב את דברי ההסמכה וציין שהוא מסמיך גם בשם חבריו הרבנים.¹⁴ האחרון שהצטרף לכתב ההסמכה של הרבנים מאצפהאן, צפת וחברון, הוא הרב יוסף בן נסים אשכנזי מירושלים.¹⁵

זה מופיע גם בתעודה שפרסם שורצפוקס. ראו: שורצפוקס, עמ' 78.

8 מפאת גודלה של התעודה לא נכלל בתצלום שבידי חלק מהשוליים, כך שנשמטו קטעים מהטקסט, כולל שמו של השד"ר, וחתמתו אינה ברורה. מקובל היה ששד"רים מארץ ישראל וממקומות אחרים שביקרו באיראן הסמיכו שם רבנים לשחיטה. ראו: צדיק, עמ' 132. השד"ר ישראל מנשה הגיע לאיראן ולימד את עזריאל חואג'ה דוד מקשאן הלכות שחיטה והסמיכו לשחוט. ראו: שם, עמ' 134.

9 שורצפוקס.

10 על חשיבותו של ר' אברהם בן יחזקאל ראו: צדיק, עמ' 250, 381-382. על חברותו בבית הדין של יהודי אצפהאן שבראשו ישב מולא ניסן ראו: ששון, הרב ניסן א, עמ' 36-37.

11 ששון, הרב ניסן א, עמ' 36-37.

12 צדיק עמ' 382.

13 ששון, הרב ניסן א, עמ' 36-41.

14 לצערי גם שמו של הרב מחברון אינו ברור בכתב ההסמכה.

15 דבריו נכתבו על שולי התעודה מימין לכל האורך. לא מצאתי ברשימות רבני ירושלים את השם הרב יוסף בן נסים אשכנזי.

תמונת הרב ניסן בן אליהו ז"ל, רב בית הכנסת שנקרא על שמו, מסביב לתמונה של מולא
ניסן כתובים תולדות חייו ופועלו (באדיבות 7DORIM.COM)

איך הגיעו רבני חברון וירושלים לצרף את הסכמתם לכתב ההסמכה? בשנת 1934 ביקר מולא ניסן בארץ־ישראל. באותם ימים עשו רוב העולים לרגל מפרס את דרכם ביבשה, דרך עיראק וסוריה, ולמרות קשיי המסע, רבים מיהודי פרס חזרו ועלו לרגל כמה פעמים בחייהם.¹⁶ בביקורו בארץ־ישראל נפגש מולא ניסן עם הרב הראשי לארץ־ישראל הרב אברהם יצחק הכהן קוק ואף קיבל ממנו כתב הסמכה לרבנות.¹⁷ מפתיע שכתב ההסמכה ניתן לו מהרב האשכנזי של ארץ־ישראל ולא מהרב הספרדי הרב יעקב מאיר, וניתן להניח שאת הקשר ביניהם יזם הרב רחמים מלמד הכהן, שהיה רב יהודי פרס בירושלים, ושעמד בקשר אמיץ עם הרב קוק.¹⁸ מכל מקום נראה שהיה חשוב למולא ניסן שרבנים רבים יחתמו על כתב הסמכתו לשוחט, והוא לא הסתפק ברבנים מאצפהאן ובשדר מצפת, והוסיף את רבני חברון ורב מירושלים. מסתבר שהוא ביקש להיות מקובל על הכול, וייתכן שאף חשב לעלות לארץ באחד הימים ולשמש כרב ושוחט בארץ־ישראל.

תיאור כתב ההסמכה

לכתב הסמכה לשחיטה אין דפוס קבוע, ואין הוראות באשר לנוסחו ולצורת כתיבתו. כתב ההסמכה שניתן למולא ניסן בן אליהו נכתב בחרוזים, על גיליון נייר שאורכו כ־38 ס"מ ורוחבו כ־25 ס"מ, בכתב חצי קולמוס (סוליתריאו), ומילים חשובות הובלטו בו בכתב עברי באותיות גדולות.¹⁹ הטקסט כתוב בצורה לא מסודרת ולא מאורגנת ובצפיפות יתרה, כולל בשוליים, וקשה לפענח את כתב היד. מאפיינים אלה בולטים במיוחד בדברים שהוסיף כל רב מסמיך, באותיות קטנות וצפופות בתחתית הדף, וחתימתם של הרבנים המסמיכים לא תמיד ברורה. הכתיבה הצפופה נועדה לחסוך בנייר, שהיה יקר באותם ימים.²⁰

16 יהודי ששב לפרס מביקור בארץ־ישראל עוטר בתואר חאג'י, כמנהג המוסלמים, המעניקים לעולי הרגל השבים ממכה את התואר חאג'. ראו: ניימרק, עמ' עט.

17 לפי תיעוד בעל־פה מבני המשפחה שליוו אותו במסעו לארץ־ישראל.

18 בידי מכתב מהרב קוק אל הרב רחמים מלמד הכהן, והוא כתב הסמכה לספרו 'כיסא רחמים', שיצא לאור בשנת תרע"א (1911). על פי עדות בעל־פה שמסר לי בנו של הרב רחמים מלמד הרב פרופ' עזרא ציון מלמד, הרב קוק עיטר את אביו באצטלה דרבנן וצירפו לבית הדין שלו בירושלים.

19 בהדפסת כתב ההסמכה בנספח למאמר זה סומנו החרוזים בלכסן, והמילים המובלטות נדפסו בגופן מודגש וגדול.

20 על היתרי שחיטה מאיראן ראו: צדיק, עמ' 303. כתב ההסמכה נבדל מכתבי הסמכה אחרים שמצאתי בספרייה הלאומית

קירות מעושרים פסיפס בבית הכנסת של הרב מולא ניסן בן אליהו, בית הכנסת נמצא במחלה (גטו) היהודי באצפהאן וקיים עד היום (באדיבות 7DORIM.COM)

רק דברי הרב הירושלמי יוסף בן נסים אשכנזי וחתימתו ברורים – מאחר שלא נותר מקום בתחית הרף, הוא כתב את דבריו לאורך שולי הרף. שנת ההסמכה צוינה בפסוק: 'כי ירחיב ה' את גבֶלְךָ כאשר דבר לך אמרת [תרמ"א, 1881] יום שלישי בשבת אכלה בשר כי תאוה נפשך'.²¹

ידיעותיו ומעלותיו של הרב מולא ניסן בן אליהו כמתואר
בכתב ההסמכה

לפי הנאמר בכתב ההסמכה הוסמך מולא ניסן לשחיטה בהיותו בן עשרים ואחד בלבד. כדי לקבל הסמכה היה עליו ללמוד הלכות שחיטה. הלימוד העיוני מבוסס על הלכות ב'שולחן ערוך' חלק 'יורה דעה' – הלכות שחיטה, כיסוי הדם, טרפות וכדומה – ומפרשיהן. בלימוד המעשי לומד השוחט להעמיד את הסכין, להכין את העוף או הבהמה לשחיטה, לאחוז בהם ובסכין, לזהות את המקום הנכון והמדויק בצוואר להניח בו את הסכין, לשחוט, לבדוק אם נחתכו שני הסימנים, היינו קנה הנשימה והוושט, לבדוק את צומת הגידים בעוף, לפתוח חזה בהמה ולבדוק אם אין נקב או סרכות מטריפות בריאה, לזהות את החלב האסור באכילה ועוד.²²

בספרייתו של הרב ניסן בן אליהו שהועלתה ארצה נמצאו ספרים שעוסקים בהלכות שחיטה,²³ ונראה שהיו לפניו כשלמד את הנושא: ספרו של ר' אלכסנדר

במבנהו העמוס וכן במספר החותמים. מצאתי כתבי הסמכה מקהילות שונות הכתובים בצורה מסודרת, בשורות ישרות, וחלק מהם נמצאו במסגרת יפה ומרשימה. כתב סמיכה לשחיטה מאסתאנבול, ט"ז במרחשוון תרע"ז (12 בנובמבר 1916), חתום בידי ראש רבני תורכי חכם באשי ר' חיים נחום. בראש הדף חתמו שניים מזקני השוחטים ואחריהם שלוש רבני הקהילה שהיו ממונים על כשרות המאכלים. הסמיכה ניתנה לשוחט ניסים אברהם שאול. נמצא גם כתב הסמכה לשחיטה ליהודי באפגניסטאן שהסמיכו הרב יוסף חיים בן פנחס (פנחסוב טשקנט), רבה של טשקנט, שנמלט מהשלטונות הסובייטיים והגיע לקנדהאר. הוא פגש שם משפחה יהודית שחייתה בבדידות, לימד את ראש המשפחה הלכות שחיטת עופות, והסמיך אותו לשוחט כדי לאפשר לו, לבני משפחתו ולאורחים שפקדו את ביתו לאכול בשר עוף. ראו: יהושע־רז, עמ' 214-220.

21 דברים יב, כ. נהוג לציין תאריך לפי פסוק מן התנ"ך לפ"ק (לפרט קטן).

22 זוהר, עמ' 44.

23 הספרים נמצאים בספריית מכון בן־צבי. ראו: ששון, הרב ניסן ב, עמ' 61-74.

גדליהו טכורש שו"ב (שוחט ובודק) בן ר' אברהם יצחק 'עטרת חן: על דיני טריפות הריאה מבורר הלכה למעשה', ספרו של ר' שרגא פייבוש בן ר' סג"ל פרנקל 'זבחי רצון: כולל כל דיני שחיטות ובדיקת הריאה עם תוספות שאר דינים השייכים לשו"ב', ספרו של ר' משה בן יוסף ונטורה 'ימין משה: והוא הלכות שחיטה והלכות טרפות ממרן [...] מהריק"א [ר' יוסף קארן] והגהות/ת מהרמ"א [ר' משה איסרלש]', ספרו של ר' יצחק בן ר' אליעזר 'אהל יצחק: על דיני שחיטות ובדיקות', ספרו של ר' שלמה בן אדרת (רשב"א) 'זוהת תורת הבית: דיני שחיטה' וספרו של ר' יעקב בק, דיין בקהילת קודש ליפניק, 'זבחי שלמים: כולל הלכות שחיטות ובדיקות'.

הרבנים שהסמיכו את מולא ניסן בן אליהו באצפהאן כתבו בתעודת ההסמכה כי הוא 'תלמיד חריף ונבון מקשה ומתרץ שואל ומשיב שואל כענין ומוסיף איש עתי כנר אמיתי ידי"ן [ידיד נפשי] מ'ולא' ניסן נר"ו [נטריה רחמנא ושזביה, ישמרו הרחמן ויצילו] בן המרוחם א'גא] אליהו תנצב"ה [תהא נשמתו צרורה בצרור החיים]'. וכך תיארו את ידענותו: 'והשחזת הסכינ' ופגימותיו באבישרא ואטופרא ואתלת רוחתיו [בבשר ובציפורניים ובשלושת צדדיו] ובודק סכינ בדיקה דקה מן הדקה'. כידוע סכינ השחיטה, הנקרא חלף, חייב להיות חד וחלק ולא משונן, ואסור שיהיה בו פגם. וכן מתואר כיצד שחט עופות וכבשים: 'שחט לפני כמה וכמה מן העופות בין קטנות בין גדולות ומן הכשבים²⁴ וחרבו שלופה בידו ולבו פֶּלֶב אריה בזריזות ובאימון ידיים ולא בעצלתיים פעם ושת[יים] שחיטה ראויה והגונה כדת וכהלכה'. ידוע ששוחט חייב להיות אמיץ ובעל יכולת לשחוט בלי להירתע, לרעוד ולפקפק, כדי לבצע את השחיטה כהלכה. זריזותו של השוחט מונעת תקלות וחשש לפגימה בשחיטה.

אחד השלבים החשובים בבדיקת כשרות החיה הוא בדיקת הריאות והסרכה, וחכמי ספרד מקפידים בכך וכן בדיני טרפות. בדיקת הריאות היא מן הדברים הקשים בבדיקת הבהמה לאחר שחיטתה, וכפי שציינו הרבנים, מולא ניסן נמצא מוכשר לכך: 'וגם בבדיקת הריאה כדין וכהלכה בקי ואומן ומומחה בסרכות בכל אופן שלהם ובדין[ין] בדיקה ובין מאותם סרכות הכשרות שאינם צריכין בדיקה [...] ושאר דין בדיקת ריאה וכל שבעים טרפיות וגם דין שבירת העצמות שבר יד או שבר רגל ואופן קשיר[תם]'.²⁵

24 באיראן אכלו היהודים מן הצאן יותר מאשר מן הבקר, ולכן לא הזכירו כאן בני בקר ששחט.

25 הכוונה לקשירת ידיהם ורגליהם של הכבשים או הבקר לפני שחיטתם. על חשיבות השחיטה ליהודי איראן ראו: צדיק, עמ' 555, הערך 'שחיטה'.

המסמיך הראשי ציין בתעודה שמולא ניסן למד אצלו הלכות שחיטה: 'קרא ולמד אצלי כל דיני שחיטה ובדיקות הריא[ה] ובעות ומראה ריאה ואופניהם בשקלא וטריא [משא ומתן] שלהם'. עם זאת המסמיכים לא ציינו על פי איזו הלכה קבעו את הבחינות להסמכה ועל פי מי הסמיכו, ומידע זה חשוב במיוחד בשל ריבוי המסמיכים ומקומות מושבם השונים. לבסוף כתבו הרבנים:

לכן מעתה ומעכשיו הרשות והכח נתונה ביד חמד [בחורים] בחור כארזים כה"ר מר"ן [מאה רבנים נסמך?] מ' רבי ניסן הי"ו [ה' ישמרהו ויחיהו] בן המ' א' אליהו נתנב"ה [...] שהוא בקי ואומן ומוחזק ומומחה אומן [...] כהנזכר [כהנזכר לעיל] בכל איברי דקה וגסה מכף רגל ועד ראש גם לרבות כל מיני בדיקות אינו חסר כלום ויתר שאת והוא כלי מחזיק ברכה מעתה ומעכשיו את שתי ידי עוליו [כל עניני השחיטה ובדיקת הסכין בדיקת הבהמה ועוף וכל זן מיני חיה לשחוט לכל בר [נש] [שנה] כל האדם ראוי לאכול משחיטתו והאוכל משחיטתו נכון לכו בטוח בה'.

הרב מחברון כתב באריכות את דעתו בכתב ההסמכה, אך אין בידינו כל דבריו כי חלק מהם חרג מתצלום המסמך. ואלו דבריו בתעודה:

איך בא לפנינו כארזים חכם הרזים כה"ר מר"ן מ' רבי ניסן הי"ו בן [...] וחקרנוהו בכל מיני חקירות ובדקנוהו במקומות עד [...] בדיני הלכות השחיטה והבדיקה ובדיני הטריפות [...] הוא שנמצא ונראה הוא בקי וזריז ומקים איש במלכות [...] לדיין אלא מה שענינו רואות וגם האנשים השלמים השוחטים בדקו סכיננו בכל מיני הבדיקה שצריך והעידו על בדיקת הסכין באימון ידיים וגם שחט כמה פעמים לפניהם בהמות ועופות [...] הקדוש שאלנוהו ממנו כל דינים השייכים בשחיטה ובשבעים [...] שמנאום ק"ס טרפיות בכל אבר ואבר כמה טרפיות ימצא בהם [...] לאחת על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון כדת וכראוי וכנכון ועוד אלו להיות בידו לראייה ולמהמני [ולנאמנות] מכתב לחזקיהו שקיבל קשישא מו"ר ניהו רבא מרי דאתרא [מורנו ורבנו אתה הוא רבא רב העיר] ארי שבחבורה אלוף התורה ה"ה [הרב הגדול המפואר הנכבד] רב אחאי ורב רחומאי ורב נהוראי ח' [כס] יהודא [...] ועתה לא נצרכה להעדרה סמכתי ידי עליו מכח המסור נר"ו ומרבני קרית הארבע היא חברון תובבא [תיבנה ותיכונן במהרה כימינו אמן] ושאר רבני [...] נודע בשערים המצויינים אשר על כן הרשות נתונה וה [...] לשחוט בינו ובין עצמו כל מקום אשר תדרוך כף רגלו לשחוט בהמות ועופות לאכול ולהאכיל אין רשות לכל בר ישראל למחות בידו [...] כאלו מהרהר אחר השכינה ח"ו [חס וחלילה] וגם קבל בפני הדיינים קניין אג"ס [אגב סודר] בקגו"ש [בקניין גמור ושלם] ע"ד [על דעת] המקום בא' וכו' בכל חודש וחודש ובכל [...]

אחרון החותמים היה כאמור הרב יוסף בן נסים אשכנזי מירושלים, ואלו דבריו:

מתה איך ראה ראיה ראיתי מה שכתוב למעלה בהסכמה שנתנו לו המולאים שאלתי מימנו כמה שאלות על דיני השחיטה ושת"ח [ושימש תלמידי חכמים] מנוסה כהלכה למשה מסיני על כן באתי לחתום לו וכל מי שיערעיר עליו יהיה מופרש ומובדל מעדת ישראל [ ] [ת ירושלים עיר הקו'ודש] יגין עליו זכות רבי מאיר יגין עליו אכי"ר [אמן כן יהי רצון] כ"ד [כה דברי] יוסף בן נסים אשכנזי מעיר ירושלים תובבא

סיכום

כתב ההסמכה לשחיטה שהובא במאמר זה תורם להכרת דמותו של הרב מולא ניסן בן אליהו מזווית נוספת, המשלימה את שכתבתי עליו במאמריי הקודמים.²⁶ דברי השבח שהרעיפו המסמיכים על מולא ניסן מלמדים על היקף ידיעותיו על אף גילו הצעיר. תעודה זו הייתה נקודת ציון חשובה בדרך שסלל לו בעולם הרבני, ושהגיעה לשיאה במינויו לרבה של קהילת יהודי אצפהאן. ייחודו של כתב הסמכה זה בריבוי המסמיכים, שחלקם היו מאצפהאן וחלקם מארץ-ישראל. ההסמכה על ידי רבנים רבים מעירו של בעל התעודה ומארץ הקודש העלתה את יוקרתו בעיני קהילתו ובעיני קהילות נוספות באיראן ומחוצה לה.

26 ששון, הרב ניסן א; ששון, הרב ניסן ב.

נספח

וזוה כתב התעודה:²⁷

בשכטי ישורון ועדת מי מנה / ואדענו עדות ה' נאמנה / איך ראיתי מוביל
כתבא דנא / בכל פונות
ההוא צורבא מרבנן / תלמיד חריף ונבון מקשה ומתריץ שואל ומשיב שואל
כענין /
ומוסיף איש עתי / כנר אמיתי / ידי"ן [ידיד נפשי] מ'ולא] ניסן גר"ו [נטריה
רחמניה ושזביה] בן המרוחם א'גא] אליהו תנצב"ה [תהא נשמתו צרורה בצרור
החיים] ב [...] /
ישיבה שיש בה סמיכה / ועסק בתורה / וגם מסוה בושה על פניו ירא'ת] ה'
טהורה / כד אנא חזית
ודמי לפרצידיא דתותי קלא [כאשר אני ראיתי ודומה לגרעין שתחת רגבי
האדמה] / דהוה צריכא לעורפילא [שהיה צריך לגשם דק] / לכן השתדלות בי
חלה / והגיתי בו יומם ולילה / עד שנעשה] /
ולא שָׂרַק ולא פירכוס ויעלת חן כאשר עיניכם תחזנה משרים היא העולה /
ואחר כך בא אצלי באבנו ובסכינן] /
והשחזת הסכין ופגימותיו / באבישרא ואטופרא ואתלת רוחתיו [בבשר
ובציפורניים ובשלושת צדדיו] / ובודק סכין בדיקה דקה מן הדקה ומרגיש [...] /
וכל שכן בסכסוך ובסבוך / וגם שחט לפני כמה וכמה מן העופות / בין
קטנות בין גדולות / ומן הכשבים [...] /
וחרבו שלופה בידו ולבו כלב אריה / בזריזות ובאימון ידיים / ולא בעצלתיים
/ פעם ושתניים] / [...] /
שחיטה ראויה והגונה כדת וכהלכה / וגם קרא ולמד אצלי כל דיני שחיטה
/ ובדיקות הריאה] /
ובועות ומראה ריאה ואופניהם / בשקלא וטריא [משא ומתן] שלהם / וכל
דיני טרפות בכללן ובפרטן באופן ש [...] /
נמצא שהוא שלם בכל בהשחזת הסכין וגם בבדיקתה / והוא בודק יפה
וקולע אל השערה /
וגם בבדיקת הריאה כדין וכהלכה בקי ואומן ומומחה בסרכות בכל אופן
שלהם ובדין] /

27 התעודה הועתקה לפי חלוקת השורות וההבלטות במקור.
[...] - מילה חסרה; [...] אות חסרה; לוכסנים מציינים את
החרוזים. הניקוד החלקי הוא תוספת שלי.

בדיקה ובין מאותם סרכות הכשרות שאינם צריכין בדיקה / הן [...] וניות
דכשרות / הן בועות] ושאר דין בדיקת ריאה וכל שבעים טרפיות / וגם דין שבירת העצמות /
שבר יד או שבר רגל ואופן קשירתם] והוא כלול בלול / בכל מכל כל / לכן מעתה ומעכשיו הרשות והכח נתונה
ביד חמד בחורים] בחור כארזים כה"ר וכבוד הרב] מר"ן [מאה רבנים נסמך?] מ' רבי ניסן הי"ו
[ה' ישמרהו ויחייהו] בן המ' א' אליהו תנצב"ה [...] ועוף ולברוק אותם בשבעים טרפיות כדין וכהלכה לאכול ולהאכיל /
לאחרים [...]

אותו ממלאכת שחיטה ולהרהר אחריו ח"ו [חס וחלילה] לפי שהוא בקי
ואומן ומוחזק ומומחה אומן הוא ...] כהנז"ל [כהנזכר לעיל] בכל איברי דקה וגסה מכף רגל ועד ראש גם לרבות
כל מיני בדיקות אינו חסר כלום / ויתר שאת והוא כלי מחזיק ברכה מעתה ומעכשיו / את
שתי ידי ע[ליו] / בכל עניני השחיטה ובדיקת הסכין בדיקת הבהמה ועוף וכל זן מיני חיה
לשחוט לכל בר [נש] שזוה] כל האדם ראוי לאכול משחיטתו / והאוכל משחיטתו נכון לכו בטוח
בה' / [...] כי [...]

ירא שמים / ומסוה בושה] על פניו איסורו איסור עולם וכן בהיפך וקנינא
מידו בקנ"א] [בקניין גמור] [...] בלמודיה בכל יום עד שנה תמימה / ואח"כ [ואחר כך] לפרקים וכו' ואחר
כך בכל חודש פעם אחת / ואחר כך תקופה כמו שמוסכם בהסכמת כל פוסקים מר"ן [ר' יוסף קארו, 'בית יוסף']
רמ"א [ר' משה איסרליש] בהגה ס"א [סימן א] מור"ם [מורנו משה] סק"ט [סעיף קטן ט; מופיע בתחילת חלק 'יורה דעה' בשולחן ערוך] אתמחי גברא ואנש
[התמחה גבר ואדם] ל [...] מן יומא דנן ולעלם [מן יום שלנו ולעולם] ולראיית אמת וצדק ומכתב
לחזקיהו ולראיית האמר [...] ביד מר"ן הי"ו הנז"ל פה עי"ת [עיר תהילה] אצפהאן יע"א [יגן עליה אלוהים]
ביום שלישי בשבת [...] שנת / כי ירחיב ה' אלהיך את גבְלְךְ כאשר דבר לך ואמר"ת [שנת תרמ"א,
1881] אכלה בשר כי תאווה נפשך [בכל ...] אות נפשך תאכל בשר [דברים יב, כ] / [והכל שריר ובריר וקיים]

[א]

לך אכול בשמחה את לחמך ושתה
בלב טוב את ייניך לא כחל ולא
שרק ולא פירכוס ויעלת חן
ונוח מצא חן בעיני ה' על כן [...]]
סמכתי את ידי חירגא דלית [זהרורית שאין]
קמינא קטינא כעפרא דארעא [כמוה קטן כעפר הארץ]
הצעיר יהודא בכה"ר [בן כבוד הרב] יוסף זלה"ה [זיכרונו לחיי העולם הבא]

[חותמות] [חותמות]

[ב]

עברא זעירא ישועה
צעיר וזעיר משה כמוה"ר [בן] כבוד מורנו הרב ר' זלה"ה
[חתימה מסולסלת] זי"א [יזכור ה' אותם] קרובין

[ג]

כל מאן דן וכל מן דן סמכו לנא
לא כחל ולא שרק ולא פירכוס
ויעלת חן צעיר יהודא בן כה"ר מ' בנימין נ"ע [נשמתו עדן]

וכל מאן דאכלי משופר שפירי [וכל מי שאוכלים מהיפה שביפים]
משחיתת האי צורבא מרבנן [חריף בחכמים] [...] דמן [...]]
לפרצינא דר[ו]קנא [לפרצוף הדיוקן] כיון דנבט נבט
צעיר הבוטח בחסד אל
וזעיר אברהם בן כה"ר יחזקאל

[ד]

כל מאן סמוכו ליה
הצעיר
אברהם בכה"ר יעקב
נ"ע

[ה]

גכ [גם כן] כן סמכתי

על דעת אילו רבותי
הצעיר שלמה [...]]
מרדכי בכה"ר הזולל"ה

[ו]

בהיותי בשליחתייהו דרבנן עיה"ק [עיר הקודש] צפת
נחני ה' פה אצפהן יע"א
ובא לפני האי גברא וסר סכיננו לפני
ובדקתיה הנה מה עוד [...]]

[ז]

הנה שפתי ברור מללו באמוץ [באמת וצדק] אנכי בדרך ה' פה עיר [...]]
גם לרבות כמותב תלתא כחדא הוינא [במושב שלושה כאחד היינו]
איך בא לפנינו כארזים חכם הרזים
כה"ר מר"ן מ' רבי ניסן הי"ו
בן [...]] וחקרנוהו בכל מיני חקירות ובדקנוהו
במקומות עד [...]] בדיני הלכות השחיטה והבדיקה
ובדיני הטריפות [...]] הוא שנמצא ונראה הוא
בקי וזריז ומקים איש במלכות [...]] לדיין אלא מה
שעיניו רואות וגם האנשים השלמים השוחטים
בדקו סכיננו בכל מיני הבדיקה שצריך והעידו על
בדיקת הסכין באימון ידיים וגם שחט כמה פעמים
לפניהם בהמות ועופות [...]] הקדוש שאלנוהו ממנו
כל דינים השייכים בשחיטה ובשבעים [...]]
שמנאום ק"ס טרפיות בכל אבר ואבר כמה
טרפיות ימצא בהם [...]] לאחת על ראשון ראשון
ועל אחרון אחרון כדת וכראוי וכנכון ועוד
אלו להיות בידו לראייה ולמהמני [לנאמנות] מכתב לחזקיהו
שקיבל קשישא מו"ר ניהו רבא מרי דאתרא [מורנו ורבנו אתה הוא רבא רב
העיר]
ארי שבחבורה אלוף התורה ה"ה ה"ה [הרב הגדול המפואר הנכבד]
רב אחאי ורב רחומאי ורב נהוראי ח' [כס] יהודא [...]]
ועתה לא נצרכה להעדפה סמכתי ידי עליו מכח
המסור נר"ו ומרבני קרית הארבע היא חברון
תובכא [תיבנה ותיכונן במהרה בימינו אמן] ושאר

רבני [...] נודע בשערים המצויינים אשר על כן הרשות
נתונה וה [...] לשחוט בינו ובין עצמו כל מקום אשר
תדרוך כף רגלו לשחוט בהמות ועופות לאכול ולהאכיל
אין רשות לכל בר ישראל למחות בידו [...] ואנש לא
יתמחי [ואיש לא ימחה] וגם לרבות שמסוה בושה על פניו וירא
ה' [...] אחריו

כאלו מהרהר אחר השכינה ח"ו וגם
קבל בפני הדיינים קניין אג"ס [אגב סודר]
בקגו"ש [בקניין גמור ושלם] ע"ד [על דעת] המקום בא' וכו' בכל חודש
וחדש ובכל [...]

[בשולי התעודה:]

מתה איך ראה ראיתי מה שכתוב למעלה בהסכמה
שנתנו לו המולאים שאלתי מימנו כמה שאלות
על דיני השחיטה ושת"ח [ושימש תלמידי חכמים] מנוסה כהלכה למשה
מסיני

על כן באתי לחתום לו וכל מי שיערער עליו
יהיה מופרש ומוכרל מעדת ישראל
[ ] ת ירושלים עיר הקודש] יגין עליו זכות
רבי מאיר יגין עליו אכי"ר [אמן כן יהי רצון]
כ"ד [כה דברין] יוסף בן ניסים אשכנזי מעיר
ירושלים תובבא.

קיצורים ביבליוגרפיים

אברהם יעקב ברור, אבק דרכים, א-ב, תל אביב תש"ד-תש"ו	ברור
צבי זוהר, האירו פני המזרח: הלכה והגות אצל חכמי ישראל במזרח התיכון, תל אביב תשס"א	זוהר
בן-ציון יהושע־רז, מאחורי מסך המשי: עמים ויהודים במרחב האיראני: פרס־איראן, אפגניסטן, בוכרה, ירושלים תשע"ב	יהושע־רז
אפרים ניימרק, מסע בארץ הקדם: סוריה, כורדסתאן, ארם־נהרים פרס ואסיה המרכזית, ירושלים תש"ז	ניימרק
שרה סרודי, 'המקומות הקדושים של יהודי פרס', אמנון נצר (עורך), יהודי איראן, עברם, מורשתם חיקתם לארץ ישראל, תל אביב תשמ"ח, עמ' 121-128	סרודי
דניאל צדיק, יהודי איראן וספרות רבנית: היבטים חדשים, ירושלים שמעון שורצפוקס, 'קהילת אצפהאן משוועת לעזרה מכי"ח', פעמים 6 (תשמ"א), עמ' 74-78	צדיק שורצפוקס
מאיר ששון, 'הרב מולא ניסן בן אליהו: רבה של קהילת יהודי אצפהאן שבאיראן', אב"א 6 (תשע"ג), עמ' 26-72	ששון, הרב ניסן א
—, 'הרב מולא ניסן בן אליהו: רבה של קהילת יהודי אצפהאן שבאיראן: חלק שני', אב"א 7 (תשע"ז), עמ' 44-76	ששון, הרב ניסן ב

